

Octombrie - 1974. Anul III, Nr. 33.

EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC

FOAIA MIȘCĂRII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

LA POARTA RĂSĂRITEANĂ A EUROPEI O ȚARĂ LATINĂ : ROMANIA

Ab origine

Descendenții ai colonilor lui Traian, românii sunt foarte apropiați de strămoșii lor romani - limba română e singura limbă de origine latină ce a conservat articolul la sfârșitul cuvântului. Și astăzi țărănul român se mîndrește cu originea romană. Calea Lactee ei o numesc Calea lui Traian, uraganul și furtuna sunt glasul lui Traian. Tradițiile romane se perpetuă în dansul Călușarilor ce amintește

de Răpirea Sabinelor, în slujbele făcute pentru a aduce ploaia (Caloian) sau de a păzi casele și recoltele de incendiu (Foca). Pe teritoriul țării noastre sunt numeroase vestigii ce vorbesc de un trecut de lupte și de viață între localnicii traci și cuceritorii romani.

Conștiința latinității este prima justificare pentru România de a se considera alături de celelalte țări ale Europei Occidentale.

In fața hoardelor barbare

După retragerea armatelor romane Dacia a fost prădată și ocupată succesiv de goți, de huni, de gepizi. A urmat, în sec.V, ocupația slavă. Din marea slavă o parte a fost asimilată dar ea a rămas prezentă și astăzi în jurul nostru. Ne-au ocupat apoi (sec.XI) ungurii, trib fino-ugric, veniți din zona Munților Altai și stabiliți la apus de noi.

Transilvania, în curs de organizare, este invadată și ocupată de aceștia. Această ocupație nu a stînjinit cnezatele; voivodatele și „țările” românești (Hațegului, Făgărașului, Oașului...) să se organizeze și întărească, astfel că pe la sfârșitul sec.XII Transilvania este recunoscută ca un *voivodat* cu largă *autonomie etnică* în cadrul regatului ungar, autonomie apărută pînă la dobîndirea *independenței*. Dar infiltrațiile maghiare peste munți (Banatul Severinului, episcopatul cumanilor situat la sudul Moldovei) au stabilit insule maghiare în zona subcarpatică de la Cîmpulung de Muscel pînă la Putna. Această iminentă o-

cupare a întregii Dacii de către unguri a fost zădărnicită de invazia tătară (1241) ce a pus stăpînire pe zona de est și de sud de Carpați.

Constituirea *Țării Românești* s-a realizat sub ocupația tătară. Istoria ne spune de luptele lui Negru Vodă cu tătarii ca și de cele ale lui Basarab I cu năvălitorul Carol Robert, la Poșada (1330). Numai prin înfrîngerea acestuia s-a putut legaliza pentru totdeauna Țara Românească.

Mai tîrziu, regele ungar, Ludovic de Anjou, pentru a crea un paravan contra tătarilor din est, îl ajută pe descălecătorul Dragoș, din Maramureș, să organizeze statul *Moldova*, sub suzeranitate maghiară. Urmașul acestuia însă, Bogdan I, venit tot din Maramureș este atacat de același rege. Bogdan, cîștigînd lupta la 1365, obține dreptul la independență a noului stat, Moldova.

Și astfel, sub presiunea năvălitorilor din răsăritul Europei s-au plămădit și constituit primele forme statale ale neamului nostru.

La frontiera imperiului otoman

Istoria Principatelor Române, pînă la unirea lor într-un stat independent (1877), se înscrie în lupte de apărare împotriva celei mai mari forțe din acea epocă, imperiul otoman. O cruciadă europeană, venită la cererea și în ajutorul regelui ungar Sigismund, prima confruntare între Europa și Asia (reprezentată de imperiul otoman), este înfrîntă la Nișopole (1395). Ceea ce n-au putut face cavalerii occidentali, la fel de numeroși, va reuși mica dar organizată armată a lui Mircea cel Bătrîn, care a pus stavilă puhoiului turc. Incisivitatea otomană crescînd după căderea Constantinopolului, Iancu de Hunedoara va organiza o adevărată confederație antiotomană, împreună cu Principatele Române. Pe același drum vor merge apoi Vlad Țepeș, Stefan cel Mare și urmașii lor. Luptele contra tătarilor și turcilor, care nu se mai terminau, au fost țesute cu lupte între vecini, uneori chiar între frații români. Căderea lui Mihai Viteazul a fost fruct al unor astfel de greșeli, soarta lui fiind rezervată și trădătorilor săi.

O neagră perioadă, de un sfert de mileniu, va dura puterea și voința otomană asupra unei mari întinderi a Europei de răsărit.

Această tristă epocă se va încheia tot datorită contribuției românești. La 1877, cînd țarul Alexandru II voia să angajeze lupta contra turcilor la sudul Dunării, a cerut *coridor de trecere* prin România, cu asigurarea integrității teritoriale, dar a refuzat contribuția armatelor române. E important de amintit că promisiunea a fost apoi călcată în picior. Președintele Ceașescu dă dovadă că a învățat din istorie. Trupele noastre a trebuit să fie retrase în Oltenia. Cînd însă lupta era pe punctul de a fi pierdută de către țar, Carol I este rugat telegrafic: „*Venez vite à notre secours, les turcs nous abiment!*” Români au răspuns prompt iar spre sfîrșit au luat și comanda luptelor. Acoperiți de glorie la Grivița, Plevna, Smîrdan, Rahova (Vidin), „dorobanții”, „căciularii” români au șters pentru veșie ultima pagină a dominației otomane în Sud-Estul Europei.

Metodele și strategia de luptă la români au îmbrăcat, în cursul secolelor, multiple laturi, inclusiv cea **religioasă**. Lîngă drapelul fluturător și praporele cu crucea. Stefan cel Mare a sudat cel mai pregnant victoriile politico-geografice cu cele contra păgînismului. Așa se explică faptul că în cei 47 ani de domnie, în care a trebuit să poarte 40 de războaie, a ridicat 40 de biserici. Victoriile sale împotriva lui Mahomed al II-lea - acela care dorea „să dea calului său ovăș în altarul Bisericii Sf. Petru din Roma” - au determinat pe Papa Sixtus să îl numească „atletul lui Cristos”.

Ca o dovadă și totodată ca un imbold pentru o „conștiință creștină”, bisericile moldovene sunt pictate la interior (Stefan cel Mare) apoi și la exterior cu compoziții avînd un *mesaj de luptă*. Interiorul Mănăstirii Pătrăuți realizat la 1487 conține o Cavalcadă de sfinți militari condusă de împăratul Constantin cel Mare - imagine alegorică a luptei conduse de Stefan cel Mare împotriva necredincioșilor.

O creație de amplitudine europeană - care constituie și un unicat - este pictura *exterioară* apărută, pentru prima dată la Sf. Gheorghe din Hîrlău (1530) și rămasă pînă astăzi. Ea este admirată de lumea întreagă la Moldovița, Voroneț (1547) cu albastrul specific, la Mănăstirea-cetate Sucevița și la altele. Un mesaj constant zugrăvit (numai la Voroneț lipsește) este „Asediul Constantinopolului”, ca o vastă friză, la intrare. La fel „Judecata de Apoi”: condamnații sunt imaginați ca turci și tătari, pe peretele exterior vestic sau în pridvor, să vadă lumea ce soartă îi așteaptă pe dușmanii Moldovei.

Ajutor material a fost dat de români timp de secole, mănăstirilor de la Athos și altora, ca singurele *insule libere de dominația turcă* și totodată centre de „rezistență”.

Faptele dovedesc astfel, cu prisosință rolul *parapetului* românesc la frontierele Europei. El a contribuit la dezvoltarea și protejarea întregii *civilizații* occidentale de astăzi.

Vocația europeană a României

Conștiința de „apărători ai frontierelor“ demonstrată în cursul zbuciumatei sale istorii, a menținut mereu vie, la români, dorința, chiar necesitatea de a avea la spatele lor o Europă puternică, creștină, unită, din care și ei să facă parte, o Europă capabilă să aprecieze eforturile lor defensive de ieri și de astăzi și să le dea un grad de securitate suficient de garantată și totodată și un ajutor politico-economic.

Tot trecutul neamului nostru justifică conștiința și orientarea sa pro-occidentală. Când Sadoveanu spunea că „lumina vine de la răsărit“ el a ignorat, cu bunăștiință, istoria.

Atît de arzătoare a fost mereu această dorință de a se simți europeni, participanți la construirea unei Europe noi și puternice, că după căderea Romei imperiale și ascensiunea Romei creștine, devotamentul lor se îndreptă spre aceasta din urmă iar, cînd a decăzut influența europeană a papalității, ei - la începutul sec. XIX-lea - au început a privi spre Franța, spre Paris „orașul luminii“. Franceza a devenit limba intelectualilor. Cînd, la începutul celei de a doua jumătăți a sec. XVIII, un pustietor incendiu a distrus Bucureștiul, românii au reconstruit capitala lor după modelul Parisului, cu străzi largi, mult spațiu verde, și construcții într-un splendid stil Liberty, care fiind mai micî decît cele pariziene au dat Bucureștiului o dimensiune mai umană.

După căderea lui Napoleon, acel astru european, conform vechii lor atracții spre Europa, atenția lor se îndreaptă la curtea imperială de la Viena.

Eminentul om politic, *Aurel C. Popovici*, originar din Banat, consilier al arhiduceului Fr. Ferdinand, la începutul sec. XX, susține principiul unei Europe unite sub coroana habsburgică, convertind pe arhiduce la această idee. Într-o lucrare a sa, publicată în preajma începerii primului război mondial el propune transformarea monarhiei dualiste austro-ungare în „*Statele Unite ale Marii Austrii*“. Imperiul

austro-ungar urma să ia formă *federativă*, incluzînd cele 12 state naționale aparținătoare, capitala să fie la Viena iar limba oficială, cea germană, cu conservarea limbilor naționale.

Român fu deci primul anteseamnal al europeanismului secolului nostru, așa cum putea fi el înțeles la acea dată. Tragedia de la Sarajevo a pus capăt proiectului.

Același spirit de „apărători ai propriilor frontiere și a celor europene“ a determinat guvernul român de a se lansa spre răsărit, alături de Germania nazistă. Ocuparea, peste noapte, a Basarabiei și Bucovinei a dat sens istoric acelei acțiuni. Dacă ne opream odată cu atingerea țelului, desigur că istoria noastră ar fi avut un alt drum. Greșala de a fi depășit „frontiera“ ce aveam de apărat, am plătit-o scump.

Din aceste fapte izvorăște maturitatea și dirzenia care inspiră guvernul român de astăzi de a refuza principiul „suveranității limitate“ și a lupta la Helsinki și la Gêneva ca și în alte foruri internaționale pentru respectul națiunii, ca și condiționarea adeziunii sale majore la Pactul de la Varșovia, în așteptarea - din păcate fără succes - în fața porții CEE.

La cererea României de a colabora în CEE s-a opus, la timpul său, Franța. Veto-ul francez era dictat de interese politice și nu fu desigur generos cu poporul latin din Est ce a admirat și imitat atît de mult Franța.

A sosit timpul ca pe poarta orientală a CEE, tăblița cu sperietorul text: „Inapoi!“ să fie înlocuită cu alta care să poarte cuvintele evanghelice: „Bate și ți se va deschide!“

Noul și marele președinte francez, Valery Giscard d'Estaing, va realiza această substituire?

Europa pe care noi o augurăm nu poate fi decît deschisă tuturor popoarelor ce au naturalul drept de a se numi europene. Și România trebuie să fie, cu siguranță, una dintre acestea.

ROMÂNIA. IN CIRCUITUL ECONOMIC MONDIAL

În cursul ultimului sfert de secol a scăzut mult starea de subdezvoltare de la care România a pomic, imediat după război. Se știe că ea era socotită predominant agricolă. În acest interval, producția sa *industrială* a crescut de 28 de ori în timp ce cea agricolă a obținut rezultate de 3,5 ori superioare celei de plecare.

Actualul potențial al economiei sale și măsura progreselor realizate apar evidente din evoluția unor produse de bază: energia electrică, 4,5 miliarde de Kwh în 1972 față de 2 miliarde în 1950, gazul metan de la 2 la 22 miliarde de m³, cărbunii de la 3,2 la 25 milioane tone, oțelul de la 0,55 la 7,4 milioane de tone, fibrele chimice de la 2282 la 100.000 tone. În primele nouă luni ale anului 1973 volumul global al producției industriale a însemnat o creștere de 14,7% față de aceeași perioadă a anului 1972.

Aceste rezultate scot în evidență remarcabilul efort în dezvoltare dar totodată scăzutul nivela inițial.

Se poate afirma în mod obiectiv că România a dat o amplă dovadă a capacității ei de recuperare și a posibilității ei de a progresa într-un ritm suficient de accelerat, după ce a reluat relațiile economice cu țările occidentale, care i-au acordat și substanțiale credite pe termen lung (RFG).

Se cere însă a releva, în același timp, că mai sunt necesare mari eforturi pentru a ieși din starea de subdezvoltare în care se găsește încă, deși unele industrii ale sale sunt în gradul de a concura cu marile complexe occidentale. Produsul național mediu al României, pe cap de locuitor, este de 4,5 ori inferior celui din țările dezvoltate europene. Coeficientul populației sale utilizată în agricultură este de 45% din populația activă, față de 10-15% în țările mai dezvoltate. Salariile sunt încă mici.

Cum apare economia românească pe scara mondială? Parte integrantă a politicii econo-

mice a României, desfășurată în aceste decenii, a fost participarea la circuitul economic mondial. România în prezent întreține relații economice cu circa 120 de state, de aproape patru ori mai multe decât în anii postbelici. Volumul total al comerțului exterior românesc a sporit permanent, fiind în 1973 de aproximativ 36 miliarde lei-valută, adică la un nivel de peste 13,7 ori mai mare în comparație cu cel din anul 1950 și de 4,5 ori mai ridicat față de cel din 1960. Bilanțul schimburilor cu statele socialiste a scăzut la 50% din total, crescând însă cele cu țările dezvoltate occidentale. Acestor țări le revine partea cea mai mare din cele 41 de procente (din totalul comerțului) reprezentând schimburile realizate de România în valută liber convertibilă.

Este cunoscut aportul, crescut mereu în ultimii ani, al tehnologiei occidentale procurate de România. Uzinele românești acoperă astăzi 70 la sută din cerințele interne de mașini și utilaje, reușind să pună și pe piața mondială produse competitive, în ramuri moderne ale industriei.

Expoziția realizărilor naționale, EREN'74, din august ca și *tîrgul internațional* din octombrie de la București au prezentat eșantioane ale economiei actuale românești. Producția de mașini unelte a reprezentat un „punct forte“: strungul Carusel, mașini de alezat și frezat... în domeniul electro-tehnicii și electronicii: centrale telefonice automate realizate la București, calculatorul „Felix“ C32, locomotive Diesel electrice... în domeniul Utilajului Petrolifer succesele continuă.

România se prezintă, în special în Lumea a Treia, dar pe ici pe colo și în cea industrializată, cu complexe petroliere, mecanice, metalurgice și altele, ca și cu tehnicieni și brevete - invenții de valoare mondială, conform unei vechi și prestigioase tradiții cucerită de diversele sectoare ale științei românești.

PREȘEDINTELE GERALD FORD, LA BUCUREȘTI

Nicolae Baci

Ca să nu fie nici o îndoială asupra intenției sale de a continua politica de independență națională a României, mai ales după prezența lui Kosîghin la București la celebrarea lui 23 August, Nicolae Ceaușescu nu numai că a invitat pe Li Hsien-Nien, trimisul lui Mao la acea festivitate, dar, printr-un trimis special, la numai trei zile după aceste festivități, el a invitat pe noul președinte al Statelor Unite, Gerald Ford să viziteze cât de curînd România. Acesta, la rîndul său a acceptat imediat această invitație, cu toate că deabia se instalase la Casa Albă.

Invitația Președintelui Ceaușescu este nu numai un abil gest diplomatic, dar o imperioasă nevoie de a-și sprijini politica ce o face de șase ani, prin prezența, categorică și clară, nu ostentativă, atît a Chinei cît și a Statelor Unite, la București.

Faptul că Președintele Ford a acceptat imediat, are și el aceeași semnificație. El înțelege să continue politica predecesorului său Nixon, în afirmarea raporturilor „speciale” cu România. Vizita făcută de Secretarul de Stat Henry Kissinger la București trebuie înscrisă în același context, iar nu numai ca o vizită de rutină sau de pregătire a aceleia a Președintelui Ford.

Noi nu putem decît să ne felicităm de intenția președintelui american de a face acest pas. Cînd rușii încearcă direct și indirect, prin cereri directe și de necrezut, de a li se acorda „temporar” un coridor pentru trecerea trupelor rusești prin Dobrogea, în Bulgaria, sau cînd ei fac presiuni indirecte, prin mari manevre sovieto-ungare, la granițele române și jugoslave, ca și ruso-bulgare la frontiera aceluiași vecini, sau cînd - prin aceleași mijloace perfide de totdeauna - încearcă subminarea regimului Tito în Jugoslavia, Președintele Ford, nu numai că e binevenit la București, dar prezența lui se impune, ca un imperativ categoric al întregii politici americane

în Europa și în Balcani.

Această vizită - cum e firesc - va aduce României un imens ajutor moral. Dar aceasta nu e destul. Președintele Ford trebuie să acorde poporului român, ceea ce Președintele Nixon a încercat dar nu a putut, din cauza raporturilor sale rele cu Congresul american: *clauza națiunii celei mai favorizate* pentru produsele românești vîndute în America, investiții directe în România pe o scară importantă și nu prin mici investiții particulare, un masiv ajutor tehnologic, un adevărat plan pentru exploatarea în comun a petrolului românesc de pe litoralul Mării Negre, colaborarea strînsă româno-americană în domeniul atomic și în exploatarea importantului zăcămint românesc de uraniu, ca și stabilirea unor agenții româno-americane pentru schimbul de informații și cercetări în domeniul energiei, eventual după modelul polono-american.

Pe plan politic trebuie reafirmată, din palatul de pe Calea Victoriei de la București, nu numai dreptul poporului român la o politică de independență și suveranitate națională absolută, dar și stringenta necesitate de a se păstra politica de nealinieră a Jugoslaviei, nu numai atît timp cît trăiește Mareșalul Tito, dar mai ales după dispariția sa. Să se spună clar că răsturnarea actualului echilibru din Jugoslavia este un *casus belli*, pe care Statele U-

nite îl vor onora fără rezerve.

Numai în felul acesta Mareșalul Yakubovskiy și generalul Ștemenco vor înțelege că teritoriul român este și rămâne inviolabil și că vechiul obicei muscălesc de a cere țărișoarei noastre „coridoare“ de trecere „temporare“ este prescripționat odată pentru totdeauna. Numai în felul acesta vor înțelege ei că oferta lui Jivkov, făcută în luna martie, de a încorpora Bulgaria la Uniunea Sovietică, este o sentință de moarte pronunțată asupra României și că poporul român nu o va permite niciodată.

Numai printr-o declarație categorică a Statelor Unite de a menține cu orice preț statutul actual al Jugoslaviei va scăpa țara Mareșalului Tito din ghiarele imperialismului rusesc, după moartea sa. Numai așa se va împiedica prăbușirea întregului flanc al apărării Europei - NATO - prin prezența trupelor sovietice în Adriatică, prin răsturnarea regimului din Albania, prin încercuirea totală a României, prin promovarea, pe față, și presiuni militare a comunismului în Italia, etc.

Realitățile sunt acestea și, fanfaronadele - sau euforia - destinderii (la *détente*, cher Henry) nu pot minți pe nimeni. Până astăzi nu am avut decât destindere în sens unic, adică în profitul rușilor. O destindere bazată pe iluzii, o destindere cosmetică.

Numai prin prezența - cât mai consistentă - a americanilor în România, prin cooperare, investiții, schimburi de idei și de oameni, se poate continua actuala politică a României.

Numai prin afirmarea unei politici clare, categorice și cu greutatea întregă a Statelor Unite se poate păstra ordinea și pacea în Balcani. Numai printr-o atare politică, bine definită și categoric afirmată se poate încuraja politica de emancipare a statelor satelite, atât de necesară echilibrului european, unificării Europei și restructurării echilibrului mondial de forțe.

Iată ce așteptăm de la vizita Președintelui Ford la București. Nu sămînța de primăvară a Președintelui Nixon ci recolta de toamnă și roadele fecunde ale acestei sămînțe.

OSTPOLITIK - VATICANA

Polonia și Vaticanul se apropie treptat de un acord privind restabilirea relațiilor diplomatice. Deja, în februarie, Cardinalul Casaroli - „ministru al afacerilor externe“ - al Sf. Scaun a avut la Varșovia o serie de întrevederi, calificate în comunicatul final „deschise și foarte cordiale“. Pe același drum s-a înscris și vizita ministrului adj. la externe M. Czyrek, la Roma, în luna august. Se tinde astfel prin „contacte permanente și de lucru“ să se niveleze obstacolele ce mai persistă încă între cele două state. Problema diocezelor din fostele teritorii germane a fost rezolvată acum cîteva ani. Persistă astăzi problema cea mai grea: relațiile dintre stat și Biserică. Libertățile religioase în Polonia sunt apărate cu dirzenie de Cardinalul Wyszynski ce se opune direct măsurilor restrictive guvernamentale. Guvernul polonez a încercat pe lângă Vatican o substituție a lui Wyszynski, așa cum a reușit regimul maghiar cu Mindszenty, dar fără succes, pînă în prezent.

În cursul Sinodului episcopal de la Roma, președintele episcopatului maghiar Josef Ijjas - succesorul de fapt al Cardinalului Mindszenty - a anunțat în fața episcopilor din întreaga lume, ultimul rezultat al Ostpolitik-Vaticana, în Ungaria. Se știe că Ungaria este prima republică socialistă care a normalizat raporturile cu Biserica Catolică prin acordurile din 1964. Ijjas a declarat că cererea episcopilor catolici privitor la învățămîntul Catehismului de către copii în biserici, a fost rezolvată favorabil. Evangelizarea copiilor va fi liberă, de două ori pe săptămînă, în biserici sau în alte localuri de cult.

Desigur nu a fost întîmplător momentul și locul ales pentru acest anunț. Sinodul era deja bombardat de o serie de declarații anticomuniste, în special din partea primatului polonez, care cerea o „condamnare solemnă“ a politicii „persecuții“ practică de guvernele est-europene.

Reconstituirea Monumentului Tropheum Traiani

La 60 Km. de Constanța, la *Adamclisi*, pe un platou dominant se înalță ruina încă impunătoare a Trofeului monumental ridicat de împăratul Traian în anul 109 pentru a slăvi o biruință câștigată chiar în acel loc cu șapte ani mai înainte, împotriva unei puternice coaliții a aliaților lui Decebal, formată din daci septentrionali, buri germanici și sarmați, care invadaseră regiunile de la Dunărea de Jos, cu scopul de a încercui forțele romane din munții Daciei.

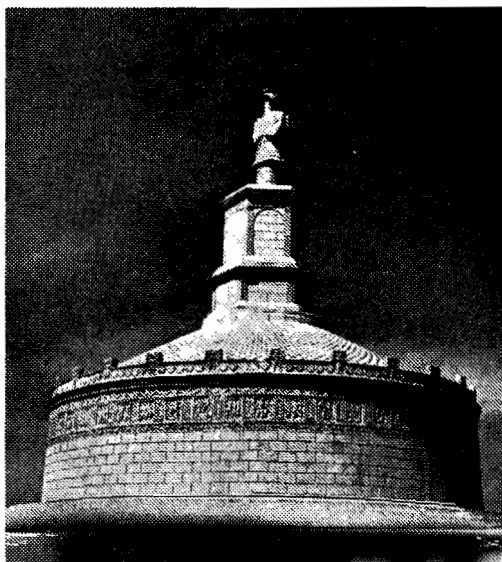
După 2000 de ani se mai conservă, sub forma inițială doar nucleul și scările principale. O bună parte din piesele căzute au fost recuperate acum 80 de ani de istoricul Grigore Tocilescu. Deosebit de prețioase sunt piesele sculptate în relief care formau două grupuri, dispuse de jur-împrejurul monumentului cilindric și anume un număr de 26 creneluri (23 recuperate) ce reprezintă prizonieri legați de cîte un copac și o serie de 54 de metope (conservate 49) reprezentînd scene de luptă.

Soluția aleasă pentru reconstituire a fost cea „autoportantă”. Se înalță o osatură meta-

lică ușoară și rezistentă care reprezintă dimensiunile *inițiale* ale monumentului. Ea va fi divizată în tot atîtea cadre cîte piese originale - figurate sau nu - a avut trofeul. In aceste cadre se vor monta *simili* de piatră, plăci de piatră artificială, foarte subțiri care, turnate în tipare scoase de pe piesele originale, ne vor reda fidel întreaga înfățișare a scoartei monumentului.

Piesele originale, metope, pilaștri, frize, statui, etc. vor fi depuse într-un muzeu ce se construiește în apropiere. In acest muzeu vor fi expuse totodată, obiecte din ceramică, monede, articole de podoabă, piese de sculptură și arhitectură provenite în urma săpăturilor efectuate pe locul unde a existat *cetatea* romană Tropheum Traiani. Pe ruinele acestei cetăți, aflate la 1 1/2 km de monument vor continua lucrările de consolidare și restaurare a edificiilor descoperite.

Cele trei obiective - monumentul, muzeul și cetatea - vor constitui un ansamblu muzeistic de mare importanță istorică.

O contribuție la luarea de atitudine în problema românilor de peste hotare

Acesta este supratitlul dat de corespondent materialului pe care îl publicăm mai jos

NEDUMERIREA INSPECTORULUI SCOLAR

A venit în sat inspectorul școlar, trimis de la Belgrad, ca să constate (apoi să raporteze) la ce rezultate s-a ajuns în cursul anului școlar care se încheia.

Întimplarea are loc cu vreo 8-9 ani în urmă.

Era un sat locuit de români, în ținutul Kucevo (Serbia). Inspectorul respectiv fiind sîrb, originar de undeva de prin partea centrală a Serbiei, nu avea cunoștință de faptul că pe acolo, unde a trebuit să vină în misiune, locuitorii sunt români.

Sosind, așadar, la școala în cauză, inspectorul s-a așezat la locul său într-o clasă și a asistat la examinarea elevilor. A rămas încântat: elevii răspundeau la întrebări cât se poate de bine, rostind limba sîrbo-croată foarte corect, precum se și cade de altfel, la o școală.

A sosit și ora pauzei. La sunarea clopoțelului, elevii au dat buzna afară, după obiceiul lor, începînd mare hărmălaie în curtea școlii. Mai la urmă a ieșit și inspectorul însoțit de învățătorii prezenți, comentînd favorabil nivelul de cunoștințe la elevi. Se opri pe loc însă, cu totul nedumerit, cînd, trecînd prin curtea școlii, realiză dintr-odată în mîntea sa faptul că toți acești elevi care aleargă, seghiontesc, țipă care mai de care mai tare, nu mai vorbeau limba sîrbo-croată, precum îi auzise în clasă cu numai cîteva minute în urmă. Toată ștren-gărima aceea vociferă acum într-o altă limbă pe care inspectorul n-o înțelegea deloc,

Se întoarce el nedumerit către învățătorii prezenți și-i întrebă ce fel de limbă este aceasta ce o vorbesc elevii în pauză și de ce fac ei astfel? Învățătorii îl lămuresc că elevii sunt valahi și că acum ei vorbesc limba lor de acasă, cea românească. Atunci, de ce învață ei la școală sîrbească și nu fracventează una românească, întrebă el. Pentru simplul motiv, i se răspunde, că nu există școală în limba românească.

Încă mai află inspectorul că în toate satele din partea locului situația este aceeași.

Pleacă el de acolo cam năucit, întorcîndu-se la minister. La conferința pe țară a inspectorilor, convocată de minister în vederea analizei rezultatelor învățămîntului elementar, constatate pe teren, inspectorul la care ne referim în aceste rînduri ia cuvîntul și, relatînd cele de mai sus, încheie cam așa: „Am fost trimis să inspectez o școală de învățămînt sîrbesc, iar acolo am constatat că toți elevii sunt români. Mă întreb: acești copii, de vreme ce sunt români și vorbesc pînă și în școală limba lor românească, de ce nu au posibilitatea de a se instrui în limba lor maternă?

Cel care a fost de față la consfătuirea respectivă și ne relatează faptul, a remarcat că la această întrebare nu s-a dat nici un răspuns.

Cît privește poziția, cinstită și deschisă a inspectorului: toată admirația!

De la S.Gârleanu -- Lund.

M R U E
EUROPA si NEAMUL ROMANESC
Via Larga, 11 - Milano (Italy)

Lettera Circolare: foglio supplemento
del B. E., aut. Trib. Roma nr. 2870 del
15-12-1951. Ed. U. P. D. - Roma - Largo
Chigi, 19.